

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON:

TIL VA MADANIYAT

ADABIYOTSHUNOSLIK

2025 Vol. 2 (2)

www.literature.tsuull.uz

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov

Bosh muharrir o'rinbosarlari: Nurboy Jabborov
Bahodir Karimov

Mas'ul kotib: Sohiba Madirimova

Tahrir kengashi

Nusratulla Jumaxo'ja, Iqboloy Adizova, Abdulla Ulug'ov, Dilnavoz Yusupova, Islom Yoqubov, Qo'ldosh Pardayev, Umida Rasulova, Akrom Dehqonov, Olim To'laboyev, Tozagul Matyoqubova, Shermuhammad Amonov, Shahlo Hojiyeva, Orzigul Hamroyeva, Ilyos Ismoilov, Sohiba Umarova, Gulbahor Ashurova, Ilhom Sayitqulov, Gulzoda Soatova, Dildora Rahmonova, Zilola Shukurova, Furqat To'xtamurodov, Sarvinoz Rasulova.

Jurnal haqida ma'lumot

“Adabiyotshunoslik” – “O'zbekiston: til va madaniyat” jurnalining adabiyotshunoslik yo'nalishidagi seriyasi bo'lib, yilda to'rt marta nashr etiladi.

Jurnalning **“Adabiyotshunoslik”** seriyasida o'zbek va jahon adabiyoti tarixi, xalq og'zaki ijodi, adabiyot nazariyasi, o'zbek mumtoz adabiyotining qo'lyozma manbalari va matnshunoslik muammolari, jadidchilik va jadid adabiyoti, zamonaviy adabiy jarayon, adabiy tanqid hamda qiyosiy adabiyotshunoslik yo'nalishidagi eng yangi tadqiqotlar e'lon qilinadi. O'zbek va jahon adabiyotshunosligi erishgan so'nggi yutuqlari aks etgan ilmiy maqolalarni nashr etishga alohida diqqat qaratiladi. Maqolalarning ilmiy saviyasi va tahliliy quvvati yuqori bo'lishiga e'tibor beriladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasida O'zbekiston va xorijiy davlatlarning e'tirof etilgan atoqli olimlari, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar hamda magistrantlarning ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasi 2022-yil yanvar oyidan chiqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: adabiyotshunoslik2022@gmail.com

Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

www.literature.tsuull.uz

MUNDARIJA

MUMTOZ ADABIYOT TARIXI

Iqboloy Adizova

Millatni uyg'otuvchi kuch5

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning mustazod she'rlarga bog'langan taxmislari 20

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyatida qo'llangan ma'naviy san'atlarning ijodkor g'oyaviy niyatini ochishdagi o'rni38

Hulkar Sulaymonova

“Rasailu-l-Xorazmiy” asarining qo'lyozma nusxalari geografiyasi52

Sanobar Muxamedxodjayeva

Alloma Mahmud Zamaxshariy va uning ijodiy faoliyati64

Aziza Muratova

Alisher Navoiy ijodida Yusuf (a.s.) obrazi75

Aziza Almardonova

Orifona g'azallarda nafs tarbiyasi85

Nargiza Boymuratova

Lutfiy she'riyatida orif obrazi94

Kamola Allanazarova

She'riyatda davr muammolari va ma'rifat talqini105

Nafisa Tuxsanova

Sa'dulla Siyoyevning “Shaybonixon” obrazini yaratishda badiiy mahorat117

Mubina Abbasova

Yangi O'zbekiston boburshunosligi123

ZAMONAVIY ADABIYOT MUAMMOLARI

Abdulla Ulug'ov

Badiiy asarda adabiy qahramon portretining o'rni va ahamiyati132

Islomjon Yoqubov

“Jaloliddin Manguberdi” dramasi badiiy jozibasini208

Umida Rasulova

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi221

Tozagul Matyoqubova

Fikr va tuygʻuni yagona rakursda uygʻunlashtirgan shoir230

Sarvinoz Rasulova

Tohir Malik asarlarida qatagʻon qurbonlari taqdirining aks etishi241

Matluba Norbaboyeva

Oʻzbek xalq maqollarida yetimlik motivi talqini251

Usmonova Sharifa

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi260

Sarvinoz Rasulova, Madina Bolliyyeva

Balladada tuygʻu tasviri270

Oygul Matkurbanova

Qamchibek Kenja hikoyalari ayol obrazi279

Dilovar Nurmurodova

Abdurashid Nurmurodov ijodida urush mavzusining aks etishi291

Shalola Davletova

Borxes ijodining falsafiy talqini300

Maʼrifat Alimqulova

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar309

Habiba Ergasheva

Faxriyorning sheʼriy tarjimalari320

Muharram Ibodullayeva

Biografik metodning badiiy asarni oʻrganishdagi imkoniyati ...330

Borxes ijodining falsafiy talqini

Shalola Davletova¹

Abstrakt

Xorxe Luis Borxes XX asrning eng mashhur yozuvchilaridan biri bo'lib, o'z asarlarida inson tafakkurining murakkabligini, haqiqatning nisbiyligini va vaqtning cheksiz xususiyatlarini o'rganadi. Uning "Funesning mo'jizaviy xotirasi" va "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" kabi hikoyalari nafaqat badiiy adabiyot, balki falsafiy tafakkurning ham yuksak namunalaridir. Borxes bu asarlarda xotira, vaqt, tanlov va erkin iroda kabi fundamental tushunchalarni chuqur tahlil qilib, ular bilan bog'liq cheklovlar va murakkabliklarni o'rganadi. Uning hikoyalari, o'quvchini inson tafakkuri va voqelikni qanday idrok etishimiz haqida mulohaza qilishga undaydi, shu bilan birga har bir qaror va tanlovning qanday ehtimoliy haqiqatlarga olib kelishini ko'rsatadi.

Borxesning asarlari vaqtni va haqiqatni chiziqli yoki izchil tushunishga qarshi chiqib, ularni tarmoqlangan va ko'p haqiqatli struktura sifatida tasvirlaydi. Bu o'zgaruvchan haqiqatlar tizimi va tanlovlar, uning hikoyalari nafaqat badiiy, balki falsafiy nuqtai nazardan ham katta ahamiyatga ega qiladi. Ushbu maqolada Borxesning "Funesning mo'jizaviy xotirasi" va "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyalari tahlil qilinadi va bu asarlarda keltirilgan asosiysi falsafiy g'oyalar va haqiqatlarning nisbiyligi, tanlovning kuchi, erkin iroda va deterministik hodisalar o'rtasidagi bog'lanishlar muhokama qilinadi. Borxesning bu asarlari o'quvchiga inson tafakkurining tabiati va uning cheklovlari haqida yangi va chuqur fikrlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: *Xorxe Luis Borxes, Funesning mo'jizaviy xotirasi, Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i, haqiqat, vaqt, xotira, tanlov, erkin iroda, determinizm, nisbiylik, falsafiy tafakkur, ko'plikdagi haqiqatlar, kvant mexanika, vaqtning nisbiyligi.*

Xorxe Luis Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" (El jardín de senderos que se bifurcan, 1941) hikoyasi uning eng mashhur va ko'p talqin qilingan qisqa hikoyalardan biri hisoblanadi.

¹ Davletova Shalola Bahodir qizi - Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tayanch doktoranti.

E-mail: shaloladavletova96@gmail.com

ORCID ID: 0009-000-0657-1713

Iqtibos uchun: Davletova, Sh. 2025. "Zamonaviy adabiyotda falsafiy-estetik uyg'unlik: Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasiga falsafiy nazar". *O'zbekiston: til va madaniyat*. 2(2): 300-308.

Ushbu asar Borxesning ingliz tiliga tarjima qilingan ilk hikoyasi bo'lib, tarjimoni taniqli adabiyotshunos Entoni Baucher bo'lgan. Hikoya ilk bor nashr etilgan paytdan boshlab, zamonaviy adabiyotda falsafa, texnologiya va matnlararo bog'liqliklar kesishgan nuqtada turgan muhim matnga aylangan.

Xorxe Luis Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" (*El jardín de senderos que se bifurcan*) hikoyasi zamonaviy adabiyotda falsafa, postmodernizm, va vaqt tushunchalari bilan bog'liq keng tahlil va izohlar uchun asos bo'lgan asarlardan biridir. Ushbu hikoya Borxesning badiiy va falsafiy qarashlarini to'liq aks ettiradi va ko'plab ilmiy tadqiqotlarda muhokama qilinadi. Asar tahlilining asosiy yo'nalishlaridan biri Borxesning o'zi yaratgan *tarmoqlangan so'qmoqlar* va *labirint* metaforalari orqali vaqt, tanlov, ehtimollik va haqiqatning ko'p qatlamli va nisbiy tabiatidir. Entoni Baucher Borxesning ingliz tiliga tarjima qilgan asarlarida "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasining postmodernizmga taalluqli jihatlarini chuqur tahlil qiladi [Boucher 1964]. Baucher fikricha, Borxes o'quvchiga passiv iste'molchidan faol tafakkur ishtirokchisiga aylanish imkoniyatini beradi, chunki hikoya o'quvchidan nafaqat syujetni kuzatish, balki o'z haqiqatini yaratishni ham talab qiladi. Umberto Eko Borxesning badiiy ifodalarini o'rganib, postmodernizmning yangi shaklini, ya'ni ko'p qatlamli haqiqat va ehtimollik tushunchalarini tahlil qiladi [Eko 1989]. U Borxesning asarlarini o'quvchidan faol ishtirokni talab qiladigan, ma'no va maqsadni o'rganish jarayonida noaniqlik va murakkablikni taqdim etuvchi interaktiv matnlar sifatida baholaydi. Mixail Baxtin Borxesning dialogik strukturalariga e'tibor qaratadi va hikoyaning ko'p ovozliligini hamda voqealar va qarorlarning ko'p qatlamli va o'zaro bog'liq ekanligini ta'kidlaydi [Bakhtin.1981, 233]. Baxtinning nazariyasi, Borxesning asarlarini o'qish jarayonida o'quvchini nafaqat matnni qabul qiluvchi subyekt sifatida, balki uni yaratishda ishtirok etuvchi subyekt sifatida ko'rsatadi. Shuningdek, Michel Foucault Borxesning asarlaridagi "haqiqat" va "iroda erkinligi" kabi falsafiy masalalarni o'rganadi va Borxesning haqiqatni nisbiy va vaqtni chiziqsiz tarzda tasvirlash orqali postmodernist tafakkurga qanday ta'sir ko'rsatganini ko'rsatadi. Héctor L. Díaz Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasida tasvirlangan ko'p olamlar nazariyasini (many-worlds interpretation) kvant mexanikasi tamoyillarining adabiy talqini sifatida o'rganadi, bu esa Borxesning ilmiy fantastika va falsafani o'zaro bog'lab ko'rishdagi innovatsion usulini yoritadi [Díaz. 2000, 95]. David Foster Wallace Borxesning

ko'p qatlamli matnlar va vaqt tushunchalarini nisbiy ko'rish uslubini o'rganib, Borxesning san'atga ta'sirini va uning asaridagi tarmoqlangan haqiqatlar modelining postmodernizmning nazariy asoslarini shakllantirishdagi o'rnini ta'kidlaydi [Wallace. 1996, 98]. Jacques Derrida esa Borxesning asarlarini dekanstruksionizm nuqtai nazaridan tahlil qiladi va Borxesning metaforalar orqali voqelikni dekonstruksiya qilishni, ya'ni haqiqatning ko'p qatlamli va nisbiy tuzilishini ko'rsatuvchi usulini yoritadi [Derrida. 1996, 298]. Borxes asarlarining bu tahlillari "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasini nafaqat badiiy, balki falsafiy nuqtai nazardan ham chuqurroq anglash imkoniyatini beradi, chunki asar o'quvchining tanlov va iroda erkinligi haqidagi ongini shakllantiradi va haqiqiylikning nisbiy tabiatini ko'rsatadi. Bu tadqiqotlar Borxesni nafaqat badiiy, balki falsafiy tafakkur egasi sifatida tanitadi, uning asarlari zamonaviy adabiyotda keng tahlil qilingan va ko'plab ilmiy yo'nalishlar uchun asos bo'lgan matnlar sifatida baholanadi.

Xorxe Luis Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" asari murakkab vaqt va tanlovning falsafiy konseptlarini o'rganish uchun kuchli badiiy va intellektual maydon yaratadi. Ushbu hikoya nafaqat adabiy, balki ilmiy-falsafiy tahlilga muhtoj bo'lgan asar sifatida ajralib turadi. Borxes voqelikni chiziqli, an'anaviy vaqt oqimi sifatida tasvirlamasdan, har bir qaror va tanlovning ehtimoliy oqibatlarini tarmoqlangan va parallel olamlar sifatida ko'rsatadi. Bu g'oya ko'plab zamonaviy ilmiy fikrlar va teoriya, jumladan, kvant mexanikasidagi ko'p olamlar nazariyasiga taalluqli bo'lib, Borxesning badiiy tafakkuri bilan sintez qilinadi.

Hikoyaning markazida Yu Tsun, Birinchi jahon urushi davridagi xitoylik josusning hayoti va qarorlari turadi. Yu Tsunning qilmishlari, axloqiy jihatdan noaniqlik va qarama-qarshiliklar bilan to'la bo'lib, uning harakatlari, o'zini axloqiy nuqtai nazardan oqlashga harakat qilgan holda, o'z xalqining mavjudligini tanitishga qaratilgan. U o'z harakatlarini irqiy tengsizlikka qarshi kurashish, ijtimoiy adolatsizliklarga qarshi norozilik sifatida ko'radi. Yu Tsunning har bir qarori hikoyaning strukturasi va tarmoqlangan so'qmoqlar konsepsiyasi bilan uzviy bog'liqdir. Bu qarorlar tasvirlangan murakkab ehtimollar va tanlovlar tarmog'i asar davomida asosan subyektiv kontekstda o'rganiladi.

Borxesning asarida tanlov va vaqt, kvant fizikasi sohasidagi ko'p olamlar nazariyasiga hamohang bo'lgan yangi tafakkur modelini yaratadi. Har bir qaror – bu mavjud voqelikni yangi imkoniyatlarga, yangi ehtimoliy yo'nalishlarga olib boruvchi burilish nuqtasidir.

Bu tarmoqlangan tuzilma vaqtning ketma-ket oqimi emas, balki bir vaqtning o'zida yuzaga keladigan mumkin bo'lgan voqealar va tanlovlar zanjiri sifatida ko'rsatiladi. Borxes, vaqtning noaniqligi va ehtimollik asosida yuz beradigan barcha natijalar haqida boshqacha, noan'anaviy nuqtai nazarni taqdim etadi. Ushbu tafakkur, go'yoki matematik formulalarsiz, lekin falsafiy aniq ifodalanadi.

Shuningdek, hikoyada o'limning yoritilishi ham muhim ahamiyatga ega. Yu Tsunning oxirgi kunlarini kutib olishidagi tasvir insoniyatning umumiy ontologik savollarini ko'taradi. O'limni Borxes g'ayritabiiy hodisa sifatida emas, balki hayotning bir qismi, mavjudlikning tabiiy bir jihati sifatida tasvirlaydi. Bu savollar, asarda keltirilgan axloqiy masalalar va mavjudlikning umumiy mohiyatiga tegishli bo'lgan tashvishlarni o'quvchiga taqdim etadi.

Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasida tarixiy kontekst va ilmiy-falsafiy g'oyalar o'zaro uyg'unlashgan. Tarixiy manbalar, masalan, jahon urushi davri haqidagi tafsilotlar, asarni realizm bilan boyitadi va uning sotsiopolitik o'qilishida ham muhim rol o'ynaydi. Bu esa hikoyaning faqat badiiy yuksakligini emas, balki uning murakkab ilmiy va axloqiy masalalarga ham tegishli ekanligini ko'rsatadi.

Borxesning estetik strategiyasi o'quvchining matn bilan hamkorlikda faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Uning asarida hech narsa aniq emas — voqea rivojlanishi ehtimollar va tanlovlarga asoslangan holda amalga oshadi. Har bir qaror, har bir yo'l yangi ehtimoliy haqiqatlarni yaratadi, bu esa o'quvchiga o'z tafakkurini yangi, o'zgaruvchan formatda ko'rishga imkon beradi. Bu shaklda Borxes asarini intellektual va metafizik labirint sifatida yaratib, o'quvchini passiv iste'molchi sifatida emas, balki faol fikrlovchi sifatida qabul qiladi.

Shunday qilib, Borxesning "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasi nafaqat adabiyotdagi yuksak san'at namunasi, balki ilmiy va falsafiy fikrlarni badiiy ifodalashning o'ziga xos namunasi sifatida qadrlanadi. Har bir epizod, har bir qaror asar o'quvchisini yangi ehtimollarni anglashga, o'z haqiqatini yaratishga chaqiradi, shuningdek, Borxes zamonaviy postmodern adabiyot va ilmiy fikrni yanada chuqurlashtirib, o'zgacha nuqtai nazarni taklif etadi.

Xorxe Luis Borxesning "Funesning mo'jizaviy xotirasi" (Funes el memorioso.1942) hikoyasi yozuvchining falsafiy tafakkuri va badiiy mahoratini birlashtirgan asar bo'lib, xotira va vaqtni inson idroki bilan bog'liq muhim masalalar sifatida yoritadi. Ushbu hikoyada Funesning mukammal xotirasi uning hayotini deyarli

butunlay yangi bir darajaga ko'taradi, biroq u mukammallikni o'zida jamlaydi, ammo shu bilan birga uning insoniy tajribasiga qarshi kurashni boshlaydi. Funes har bir lahzani mukammal tarzda eslab qoladi, lekin uning bunday xotirasi unga vaqtni izchil tarzda anglash imkonini bermaydi. Bu holat Borxesning vaqtning nisbiyligi haqidagi falsafiy qarashlarini ifodalaydi, chunki vaqt, uning fikricha, har bir inson uchun subyektiv va mutlaq emas, balki o'ziga xos idrok va tafakkur asosida shakllanadi.

Funesning xotirasi mukammal bo'lishiga qaramay, u uni faqat o'zining ichki dunyosiga, o'tgan voqealarni tafsilotli tarzda qayta tiklashga qaratadi. Uning xotirasi uning vaqtni idrok etishiga to'sqinlik qiladi, chunki har bir aniq daqiqa, har bir voqea uning ongida o'zgarmas tarzda saqlanadi. Yozuvchining o'zi bu hikoyaning yozilishi tarixini "uyqusizlik metaforasi" sifatida izohlagani [Borges. 1970, 315], uni shaxsiy tajribalarga asoslangan falsafiy-badiiy izlanish mahsuli sifatida talqin qilish imkonini beradi. Yozuvchi unutishni faqat salbiy jarayon sifatida emas, balki inson idrokining tabiiy cheklovlarini yengishga yordam beruvchi muhim psixologik imkoniyat sifatida ko'rsatadi. Unutish -hikoya orqali insonning rivojlanishi va vaqtni to'g'ri idrok etishining ajralmas qismidir. Agar inson har bir tafsilotni eslab qolsa, uning fikrlash jarayoni tugaydi, shuningdek, vaqt va xotira unga mutlaq va doimiy ravishda bir xil bo'lib qoladi.

Funesning xotirasi uning hayotiga ko'plab qiyinchiliklar keltiradi. U mukammallikni o'zida jamlab olganiga qaramasdan, u har doim hozirgi lahzani va o'tgan voqealarni o'zaro bog'lashda qiynaladi. Uning xotirasi undan oddiy tafakkur va jismoniy va ruhiy ravishda o'zgarishlarni qabul qilishni imkonsiz qiladi. Borxes, ushbu hikoya orqali, mukammallikni har qanday shaklda qabul qilishning qator yomon oqibatlar keltirishi mumkinligini ta'kidlaydi. U bu holatda mukammallikning aslida inson hayoti uchun kerakli bo'lgan erkinlik va yengillikni keltirib chiqarmasligini ko'rsatadi. Aksincha, mukammallik, Funes misolida insonni o'zlikni anglash jarayonida yanada chuqurroq izolyatsiya qiladi, chunki har bir daqiqa va voqea uning ongida o'z-o'zidan yuksaladi. Anna Sleytarning ta'kidlashicha, Borxesning yutug'i – bu umuminsoniy haqiqatni to'liq idrok etishning imkonsizligini ko'rsatib berishidadir [Slater. 2009]. Shu nuqtai nazardan, ushbu hikoya zamonaviy falsafiy-badiiy tafakkurning yuksak namunalaridan biri hisoblanadi.

Hikoyada vaqtni subyektiv tarzda idrok etish asosiy falsafiy savolni yuzaga keltiradi. Funesning xotirasi orqali vaqt bir qator

alohida hodisalar va tajribalar sifatida ko'rsatiladi. Ushbu qarash vaqtning izchil oqimi haqidagi an'anaviy tasavvurlarni inkor etadi. Vaqtning subyektivligini Borxes ko'p o'zgarmas voqealar to'plami sifatida tasvirlash orqali uning ontologik tabiatini, ya'ni vaqtning o'zgarishi va inson idrokidagi o'zgargan tafakkurlarni ko'rsatadi.

Borxes ushbu hikoya orqali haqiqat nisbiybiylikni va insonning subyektiv tafakkuri bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Funesning mukammal xotirasi aslida, haqiqatni mukammal tarzda anglash imkoniyatini bermaydi, chunki u har bir voqeani boshqa voqealardan ajratib ko'radi va shu orqali uni haqiqat sifatida to'liq anglashga qodir bo'lmaydi. Borxesning ushbu yondashuvi haqiqatning nisbiyligini va insoniy idrokning cheklovlarini aks ettiradi.

Xulosa

Xorxe Luis Borxesning "Funesning mo'jizaviy xotirasi" va "Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyalari uning falsafiy tafakkurining eng yuqori namunalaridan bo'lib, zamonaviy badiiy tafakkurning murakkab va chuqur qatlamlarini o'zida aks ettiradi. Ushbu hikoyalar orqali Borxes xotira, vaqt, haqiqat, tanlov va erkin iroda kabi kategoriyalarni badiiy va falsafiy jihatdan tahlil qiladi, ular bilan bog'liq noaniqliklarni va nisbiylikni ochib beradi.

"Funesning mo'jizaviy xotirasi" hikoyasida Borxes xotira va vaqtni nisbiy tushunish zaruratini ta'kidlaydi. Funesning mukammal xotirasi, haqiqatni to'liq anglashga yetarli emasligi orqali inson tafakkurining tabiiy chegaralarini ko'rsatadi. Bu hikoya vaqtni, haqiqatni va xotirani izchil idrok etishning imkonsizligini ko'rsatib, haqiqatning ko'pligi va uning subyektiv tabiati haqida chuqur mulohazalar qilishga undaydi.

"Tarmoqlangan so'qmoqlar bog'i" hikoyasida esa, Borxes tanlov va qarorlarning voqelikni shakllantirishdagi rolini o'rganadi. Har bir tanlov yangi haqiqatni yaratadi, va vaqtni chiziqli emas, balki tarmoqlangan va ko'p haqiqatli tarzda tasvirlaydi. Hikoya erkin iroda va deterministik hodisalar o'rtasidagi farqni ko'rsatadi, shuningdek, har bir individ qarorlarining tarixiy va ijtimoiy oqibatlarini ta'kidlaydi.

Ushbu hikoyalar o'zining murakkab va ko'p qatlamli strukturalari orqali Borxesning o'quvchisini inson tafakkuri, tanlovlar, vaqt va haqiqatning nisbiyligini o'rganishga undaydi. Borxesning asarlari, insoniyatning voqelikni idrok etishdagi cheklovlarini va har bir qarorning o'zgartiruvchi kuchini chuqur

o'rganishga imkon yaratadi. Bu esa ularni falsafiy tafakkurda muhim asarlarga aylantiradi va ularning o'quvchi uchun ahamiyatini yanada oshiradi.

Adabiyotlar

- Feynman, R., Leighton, R., Sands, M, 1964. *The Feynman Lectures on Physics*. Vol. 3. California: California Institute of Technology.
- Barret, W. 1958. *Irrational Man. A Study in Existential Philosophy*, United States.
- Boucher, A. Borges. 1964. *A Reader's Guide*. New York: New York Review Books.
- Bakhtin, M. 1981. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press.
- Eco, U. 1989. *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts*. Bloomington: Indiana University Press.
- Díaz, H. L. 2000. "Quantum Mechanics and Borges: A Parallel to Many-Worlds Interpretation". *Journal of Literary Theory* Vol. 15, № 2: 91–108.
- Foster Wallace, D. 1996. *Infinite Jest*. Boston: Little, Brown and Company.
- Derrida, J. 1976. *Of Grammatology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Moran, D. 2012. "Borges and the Multiverse: Some Further Thoughts". *Bulletin of Spanish Studies* Vol. 89, № 6. – P. 925–942. – DOI: <https://doi.org/10.1080/14753820.2012.712326>.
- Moulthrop, S. 1991. "Reading From the Map: Metonymy and Metaphor in the Fiction of "Forking Paths". *Hypermedia and Literary Studies*. Cambridge, MA: The MIT Press, – ISBN 9780585354446.
- Bossart, W. H. 2003. *Philosophy in Borges: Self, Time, Metaphysics*. New York: P. Lang.
- Agheana, I. T. 1984. *The Prose of Borges: Existentialism and the Dynamics of Surprise*. New York: P. Lang.
- Faulkner, W. 1929. *The Sound and the Fury*. United States.
- Dembo, L.S. 1970. "An Interview with Jorge Luis Borges". *Contemporary Literature* 11.
- Ann Slater. 2009. *The Minotaur is Alive and Well: Jorge Luis Borges's "Funes, the Memorious"*.

Philosophical interpretation of Borges's works

Shalola Davletova¹

Abstract

Jorge Luis Borges, one of the most famous and influential writers of the 20th century, explores the complexity of human thought, the relativity of truth, and the infinite nature of time in his works. His stories, such as "The Miraculous Memory of Funes" and "The Garden of Branched Paths" are not only masterpieces of fiction but also of philosophical thought. In these works, Borges deeply analyzes fundamental concepts such as memory, time, choice, and free will, exploring the limitations and complexities associated with them. His stories challenge the reader to reflect on human thought and how we perceive reality, while also showing the possible truths that each decision and choice leads to.

Borges works challenge linear or consistent understandings of time and reality, depicting them as branched and multi-truth structures. This system of changing truths and choices makes his stories not only artistically but also philosophically significant. This article analyzes Borges's stories "Funes the Memorious" and "The Garden of Forking Paths" and discusses the main philosophical ideas and connections between the relativity of truths, the power of choice, and free will and deterministic phenomena presented in these works. These works of Borges offer the reader new and profound insights into the nature of human thought and its limitations.

Keywords: *Jorge Luis Borges, The miraculous memory of Funes, The garden of forking paths, truth, time, memory, choice, free will, determinism, relativity, philosophical thought, multiple truths, quantum mechanics, relativity of time.*

References

- Feynman, R., Leighton, R., Sands, M, 1964. *The Feynman Lectures on Physics*. Vol. 3. California: California Institute of Technology.
- Barret, W. 1958. *Irrational Man. A Study in Existential Philosophy*, United States.
- Boucher, A. Borges. 1964. *A Reader's Guide*. New York: New York Review Books.
- Bakhtin, M. 1981. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press.

¹ *Davletova Shalola* – PhD student of Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature.

mail: shaloladavletova96@gmail.com

ORCID ID: 0009-000-0657-1713

For citation: Davletova, Sh. 2025. "Philosophical interpretation of Borges's works". *Uzbekistan: language and culture*. 2(2): 300-308.

- Eco, U. 1989. *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts*. Bloomington: Indiana University Press.
- Díaz, H. L. 2000. "Quantum Mechanics and Borges: A Parallel to Many-Worlds Interpretation". *Journal of Literary Theory* Vol. 15, № 2: 91–108.
- Foster Wallace, D. 1996. *Infinite Jest*. Boston: Little, Brown and Company.
- Derrida, J. 1976. *Of Grammatology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Moran, D. 2012. "Borges and the Multiverse: Some Further Thoughts". *Bulletin of Spanish Studies* Vol. 89, № 6. – P. 925–942. – DOI: <https://doi.org/10.1080/14753820.2012.712326>.
- Moulthrop, S. 1991. "Reading From the Map: Metonymy and Metaphor in the Fiction of "Forking Paths". *Hypermedia and Literary Studies*. Cambridge, MA: The MIT Press, – ISBN 9780585354446.
- Bossart, W. H. 2003. *Philosophy in Borges: Self, Time, Metaphysics*. New York: P. Lang.
- Agheana, I. T. 1984. *The Prose of Borges: Existentialism and the Dynamics of Surprise*. New York: P. Lang.
- Faulkner, W. 1929. *The Sound and the Fury*. United States.
- Dembo, L.S. 1970. "An Interview with Jorge Luis Borges". *Contemporary Literature* 11.
- Ann Slater. 2009. *The Minotaur is Alive and Well: Jorge Luis Borges's "Funes, the Memorious"*.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochtasiga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarining qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida

aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. "Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi". *UZA: O'zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of

the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago>.

edu/founders

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com